

АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА АГРОЛАНДШАФТИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Подзерей Роман Вікторович

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Сучасне використання земельних ресурсів Черкащини не відповідає вимогам раціонального природокористування. Питання захисту ґрунтів від шкідливого антропогенного впливу, підвищення їх родючості й ефективного використання набувають особливого значення.

Інтенсивне використання сільськогосподарських угідь без належного екологічного обґрунтування не тільки не забезпечує відтворення ґрунтової родючості, але і викликає суттєві порушення в агроекосистемі, призводить до погіршення якості агроландшафтів, а отже і їх деградації, а саме: ерозії ґрунту, забруднення хімічними речовинами, засолення, заболочення, а також пряме знищення і відведення ґрунтів під споруди, забудови, водосховища. Існує ще і природний вплив на ґрунти, який відбувається постійно. В процесі розвитку планети мінеральні і органічні речовини підтримують природну рівновагу і не порушують звичайних геологічних процесів. Причиною негативного антропогенного впливу на ґрунт є бездумна, корислива людська діяльність, а наслідків – багато, одним з яких є: виснаження. Виснаження ґрунтів – це стійка втрата родючості, зумовлена розвитком шкідливих процесів, які призводять до порушення фізичних і хімічних властивостей ґрунтів, до втрати поживних речовин. Виснаження ґрунтів, а часто і їх повне виведення із сільськогосподарського використання відбувається в результаті заростання їх бур'янами, кущами, засипання піском, нераціональної експлуатації зрошуваних систем, що призводить до інтенсивного підтоплення і засолення ґрунтів; внаслідок порушень агротехнічних заходів, неправильного розорювання схилів, непомірного випасання худоби і таке інше [1]

Основними джерелами забруднення сільськогосподарських угідь є: великі промислові комплекси чорної і кольорової металургії, хімічної

промисловості, транспорт, комунальні підприємства, тваринницькі комплекси та хімізація сільського господарства в цілому .

Значний вплив на забруднення важкими металами ґрунтового покриву здійснюють міський пил, аерозолі, які переносяться вітром в сільськогосподарські райони. Із великої кількості важких металів, які забруднюють агроландшафти, най небезпечними є: свинець, ртуть, цинк, кадмій тощо.

Нагромаджуючись у ґрунтах важкі метали негативно впливають на мікрофлору, склад і властивості ґрунтів, знижують їх родючість. Забруднення ґрунтів викидами промислових підприємств здійснюються не тільки через атмосферу. Токсичні елементи в значних кількостях потрапляють також і в міські стічні води, які також несуть небезпеку забруднення. Іншим, значним джерелом забруднення ґрунту є автомобільний транспорт. Автотранспортні забруднення повітря, води і ґрунту, особливо свинцевмісними компонентами, ведуть до зниження родючості ґрунтів, погіршення їх водно-хімічних властивостей, зниження урожайності сільськогосподарських культур, особливо на ділянках, що прилягають до автомобільних доріг. З покриття доріг дощовими стоками в прилеглі ґрунти переноситься бензин, масла, мазут, різний бруд з великою кількістю важких металів.

Повсюдне поширення ерозії на території всіх зон України вимагає для боротьби з нею великих зусиль та значних затрат. Руйнування ґрунтів водною та вітровою ерозією завдає значної шкоди всім галузям народного господарства. Щороку мільйони кубометрів родючих земель виносяться з ярів у ріки, озера, ставки. Слід відмітити, що на території Черкаської області процеси ерозії проходять досить інтенсивно, оскільки її розчленований рельєф сприяє посиленому стоку талих і дощових вод. Найбільшої шкоди ерозійні процеси завдають господарствам Канівського, Корсунь-Шевченківського, Смілянського та Чигиринського районів. В цій місцевості щороку весняними та дощовими водами розмиваються яри, ускладнюється механізований обробіток земель, змивається поверхній родючий шар ґрунту.

Вцілому, для захисту агроландшафтів від основних деградаційних процесів, підвищення родючості та покращення якості ґрунтів, відповідно до умов природно-економічних зон, застосовуються інтенсивні системи землеробства, до яких належать такі основні заходи:

- 1) правильна організація території господарства та вдосконалення структури земельних угідь;
- 2) раціональна структура посівних площ та систем сівозмін;
- 3) використання високоякісного сортового насіння із застосуванням прогресивних способів догляду за посівами, правильного внесення різних видів добрив, використання засобів захисту рослин для боротьби з бур'янами, хворобами та шкідниками основних сільськогосподарських культур;
- 4) меліоративні заходи;
- 5) боротьба з ерозійними процесами з визначенням правильного співвідношення і розміщення на схилах полів, лісосмуг, доріг;
- 6) застосування комплексної механізації та впровадження високої культури обробітку ґрунту.

Література:

1. Лаптев И.Д. Экологические проблемы.- Мысль, 1982. - 24с.